

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΤΗΣ 6^{ης} ΕΙΔΙΚΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ 4^{ης} ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2026
(Δ' ΘΕΡΙΝΟ ΤΜΗΜΑ)

ΜΕΛΗ: Σωτηρία Ντούνη, Πρόεδρος, Δημήτριος Πέππας, Αντιπρόεδρος, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Γρηγόριος Βαλληνδράς, Δημήτριος Κοκοτοής, Ελένη Σκορδά και Βιολέττα Τηνιακού, Σύμβουλοι.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ: Ειρήνη Κατσικέρη, Αντεπίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: Μαρία Παπαδάκη, Προϊσταμένη Τμήματος στην Υπηρεσία Επιτρόπου "Γραμματεία" του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΗ ΓΙΑ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΔΙΑΤΑΞΗ

«Άρθρο ν

Συνταξιοδότηση παθόντων εξαιτίας συμμετοχής σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις

1. Οι διατάξεις των άρθρων 1 και 3 του ν. 1977/1991 (Α' 185), εφαρμόζονται και για τους δημόσιους πολιτικούς και στρατιωτικούς υπαλλήλους, οι οποίοι –αφυπηρετούν ή αποστρατεύονται επειδή υπέστησαν μόνιμη αναπηρία σε ποσοστό τουλάχιστον εξήντα πέντε τοις εκατό (65%), εξαιτίας της συμμετοχής τους, κατ' εκτέλεση υπηρεσίας, σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις με σκοπό την αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων ή φυσικών καταστροφών ή υγειονομικής ή άλλης κρίσης, καθώς και στην οικογένεια όσων αποβιώνουν εξαιτίας της συμμετοχής αυτής.
2. Οι διατάξεις του παρόντος, ισχύουν από την 1^η Ιανουαρίου 2023.

Αθήνα, 30 Ιουλίου 2026

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΕΡΡΑΚΑΚΗΣ

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ»

Το ως άνω σχέδιο διάταξης, μαζί με την Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης (ΑΣΥΡ) και την, υπογραφόμενη από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, έκθεση του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος, υποβλήθηκε για γνωμοδότηση στο Ελεγκτικό Συνέδριο στις 30.7.2026, με το Α.Π.: 116755 ΕΞ 2026 έγγραφο του Υπουργού και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ενώ διαβιβάσθηκε, περαιτέρω, με το 38776/Φ17/30.7.2026 έγγραφο της Υπηρεσίας Επιτρόπου στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου (μέσω του Όγδου Τμήματος).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Η Αντεπίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Ειρήνη Κατσικέρη, διατύπωσε την ακόλουθη έγγραφη γνώμη:

«1. Εισάγεται ενώπιον της Ολομέλειας του Σώματος προς γνωμοδότηση, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2, 98 παρ. 1 περ. δ' του Συντάγματος, καθώς και αυτές των άρθρων 10 παρ. 1 και 36 περ. β' του ν. 4820/2021 «Οργανικός Νόμος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και άλλες ρυθμίσεις» (Α' 130), σχέδιο άρθρου με τίτλο «Συνταξιοδότηση παθόντων εξαιτίας συμμετοχής σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις», το οποίο μας απεστάλη με το 116755 ΕΞ 2026/16.7.2026 έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Επί των διατάξεων του εν λόγω σχεδίου άρθρου, εκθέτουμε τα ακόλουθα:

2. Με τις προτεινόμενες διατάξεις, οι οποίες διαρθρώνονται σε ένα ενιαίο άρθρο, επεκτείνεται η εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 1 και 3 του ν. 1977/1991 (Α' 185) σε όσους δημόσιους πολιτικούς και στρατιωτικούς υπαλλήλους αφυπηρετούν ή αποστρατεύονται επειδή υπέστησαν μόνιμη αναπηρία σε ποσοστό τουλάχιστον εξήντα πέντε τοις εκατό (65%) και συνεπώς κατέστησαν πλήρως ανάκτονοι για εργασία, εξαιτίας της συμμετοχής τους, κατά την εκτέλεση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων, σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις με σκοπό την αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων ή φυσικών καταστροφών ή υγειονομικής ή άλλης κρίσης, καθώς και στα μέλη των οικογενειών, όσων εξ αυτών αποβιώνουν, εξαιτίας της συμμετοχής αυτής. Η ισχύς της υπό επεξεργασία ρύθμισης αρχίζει από την 1.1.2023.

3. Οι διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 1977/1991 αφενός ρυθμίζουν i) τον συντάξιμο μισθό των δημοσίων υπαλλήλων και στρατιωτικών που καθίστανται πλήρως ανάκτονοι για εργασία α) κατά την εκτέλεση υπηρεσίας που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο ή β) συνεπεία δολοφονικής επίθεσης από μεμονωμένο άτομο ή ομάδα κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας ή λόγω της ιδιότητάς τους ως εν ενεργεία ή εν συντάξει υπαλλήλων ή στρατιωτικών [παρ. 1 και 2, βλ. ήδη τις διατάξεις της παρ. 15 του άρθρου 9 και της παρ. 17 του άρθρου 34 του ισχύοντος Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007, Α' 210, εφεξής «ΣΚ»),

στις οποίες έχουν κωδικοποιηθεί οι διατάξεις αυτές του προαναφερόμενου νόμου], ii) τη χορήγηση του επιδόματος ανικανότητας που προβλέπει η διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 2 του ίδιου νόμου στα πρόσωπα που αναφέρθηκαν προηγουμένως (παρ. 3) και iii) την απονεμητέα σύνταξη στα μέλη της οικογένειας υπαλλήλου ή στρατιωτικού που πεθαίνει κατά την εκτέλεση υπηρεσίας που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο ή δολοφονείται ή τραυματίζεται θανάσιμα από μεμονωμένο άτομο ή ομάδα κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του ή λόγω της ιδιότητάς του ως εν ενεργεία ή εν συντάξει υπαλλήλου ή στρατιωτικού (παρ. 4 και 5, βλ. ήδη τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 20 και της παρ. 4 του άρθρου 48 του ΣΚ στις οποίες έχουν κωδικοποιηθεί οι εν λόγω διατάξεις του νόμου αυτού) και αφετέρου προβλέπουν την εξακολούθηση της ισχύος των διατάξεων του ν. 1897/1990 (παρ. 6) και το χρονικό πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του εν λόγω άρθρου (παρ. 7). Περαιτέρω, στις διατάξεις του άρθρου 3 του ν. 1977/1991 α) ορίζονται τα ποσοστά πλήρους και μερικής ανικανότητας, τα οποία ειδικά για τους συνταξιούχους του Δημοσίου ανέρχονται σε αναπηρία 65 % και άνω για την πλήρη ανικανότητα και ποσοστό αναπηρίας από 25 % έως 64 % για τη μερική ανικανότητα (παρ. 1), β) προβλέπεται η απονομή επικουρικής συντάξεως σε όσους συνταξιοδοτούνται με τις διατάξεις του ν. 1977/1991 (παρ. 2), γ) θεσπίζονται κανόνες για τον τρόπο χορηγήσεως και αναπροσαρμογής των χορηγούμενων διά του εν λόγω νόμου (κύριων και επικουρικών) συντάξεων, μερισμάτων ή βοηθημάτων και καθορίζεται ότι η καταβολή των συντάξεων αρχίζει από την πρώτη του μήνα κατά τον οποίο εκδίδεται η σχετική πράξη και ότι η χορήγηση ή αναπροσαρμογή της επικουρικής συντάξεως συστοιχίζεται με την ημερομηνία χορηγήσεως ή αναπροσαρμογής της συντάξεως από το Δημόσιο ή από τον αρμόδιο ασφαλιστικό φορέα (παρ. 3 και 4) και δ) ορίζεται η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του οικείου νόμου σε υπαλλήλους και συνταξιούχους των ΟΤΑ ή άλλων νπδδ, σε δημοσίους λειτουργούς κατά την έννοια της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 1897/1990 (εν ενεργεία και συνταξιούχους), καθώς και σε υπαλλήλους και συνταξιούχους του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός ορίζεται κάθε φορά, σε σιδηροδρομικούς υπαλλήλους και συνταξιούχους, που συνταξιοδοτούνται με τις διατάξεις του π.δ. 850/1980, και σε υπαλλήλους και συνταξιούχους των ΕΛ.ΤΑ. (παρ. 5).

4. Δοθέντος ότι με τις εισαγόμενες διατάξεις επεκτείνεται η εφαρμογή των ρυθμίσεων των άρθρων 1 και 3 του ν. 1977/1991 στα αναφερόμενα στη σκέψη 2 πρόσωπα και επομένως, διά της παραπομπής στις οικείες διατάξεις του εν λόγω νόμου, ρυθμίζονται θέματα αφορώντα στον τρόπο καθορισμού του ποσού των χορηγούμενων από το Δημόσιο συντάξεων στα πρόσωπα αυτά, καθώς και στις προϋποθέσεις απονομής συντάξεων, το ως άνω σχέδιο άρθρου υποβάλλεται στον γνωμοδοτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου πριν από την κατάθεσή του στη Βουλή, κατά το άρθρο 98 παρ. 1 δ' του Συντάγματος (βλ. ΕλΣυν.Ολ. Πρακτικά 7ης Ειδ. Συν. της 8.12.2025, 6ης Ειδ. Συν. της 8.12.2025, 1ης Ειδ. Συν. της 14.3.2023). Συνεπώς, παραδεκτώς εισάγεται ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου για την

έκδοση γνωμοδότησης κατά τα άρθρα 73 παρ. 2 του Συντάγματος και 10 παρ. 1 του ν. 4820/2021.

5. Οι υπό γνωμοδότηση διατάξεις συνοδεύονται από την οικεία ανάλυση συνεπειών ρυθμίσεως και την ειδική έκθεση του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος περί της ετήσιας δαπάνης που προκαλείται στον Τακτικό Προϋπολογισμό από την εφαρμογή της, καθώς και του τρόπου που η δαπάνη αυτή θα καλυφθεί. Ειδικότερα, στην εν λόγω ειδική έκθεση του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος, η οποία συνοδεύει το υπό επεξεργασία σχέδιο άρθρου (ν) και η οποία υπογράφηκε από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών στις 30.7.2026, διαλαμβάνεται ότι από την προτεινόμενη ρύθμιση προκαλείται, σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, ετήσια δαπάνη, ύψους 74.000 ευρώ και εφάπαξ δαπάνη περίπου 168.000 ευρώ, για την καταβολή των αναδρομικών ποσών σύνταξης για τα έτη 2023-2025. Οι ανωτέρω δαπάνες είναι εντός των δεσμευτικών ορίων του Πολυετούς Δημοσιονομικού Προγραμματισμού (ΠΔΠ) για τα έτη 2026-2029 και προβλέπεται ότι θα καλυφθούν από τις Γενικές Κρατικές Δαπάνες του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών (Κωδικός Διοικητικής Ταξινόμησης: 1024-711-0000000), από τις πιστώσεις των ΑΛΕ: 2230103001: Συντάξεις λόγω ανικανότητας ή θανάτου που προήλθε εξαιτίας της υπηρεσίας. Συναφώς δε η προτεινόμενη διάταξη έχει ως αντικείμενο τη ρύθμιση ζητημάτων που αναφέρονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, πολιτικών και στρατιωτικών, και δη συντάξεων προσώπων που υπάγονται στο πεδίο του ν. 1977/1991 και συνεπώς σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 3 περ. α' του ν. 4387/2016 (Α' 85), εξακολουθούν να καταβάλλονται από το Δημόσιο και υπάγονται στην αρμοδιότητα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους. Αναφορικά με το δημοσιονομικό αποτύπωμα των προτεινόμενων ρυθμίσεων, παρατηρείται ότι με βάση τα εκτιθέμενα στην ειδική έκθεση, έχουν τηρηθεί οι δεσμεύσεις που απορρέουν από το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο για τα έτη 2026-2029 (βλ. συναφώς τα άρθρα 15 του ν. 4270/2014 και 54 του Οργανικού Νόμου του Ελεγκτικού Συνεδρίου). Εξ άλλου, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής, η αναφερόμενη δημοσιονομική επιβάρυνση, ύψους 74.000 ευρώ ετησίως και 168.000 ευρώ εφάπαξ για τα έτη 2023-2025, παρίσταται αντιμετωπίσιμη (πρβλ. Πρακτικά της 3^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 17.11.2025 της 25.5.2026, σκ. 19 και της 5^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 17.11.2025, σκ. 19). Σε κάθε περίπτωση, όμως, κατ' εφαρμογή των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, αρμόζει όπως αναλύεται ο τρόπος που προέκυψε το ύψος των ποσών της ετήσιας και της εφάπαξ προβλεπόμενης δαπάνης σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, καθώς και τα εκτιμώμενα ποσά που ενδεχομένως να επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό ενόψει του πλήθους των εν δυνάμει δικαιούχων. Λαμβανομένου δε υπόψη του γεγονότος ότι το πεδίο

εφαρμογής της υπό επεξεργασία ρύθμισης είναι ιδιαιτέρως ευρύ, ως θα αναλυθεί κατωτέρω, δεν προκύπτει να έχει γίνει κάποια μελέτη για το σύνολο των εν δυνάμει δικαιούχων, βάσει του αριθμού των υπαλλήλων πολιτικών και στρατιωτικών που συμμετέχουν, λόγω της υπηρεσίας τους, σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις, για την αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων ή φυσικών καταστροφών ή υγειονομικής ή άλλης κρίσης. Ταύτων δοθέντων, υπό την επιφύλαξη που αναφέρθηκε αμέσως ανωτέρω, πληρούνται καταρχήν οι επιταγές του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος και 24 παρ. 5 περ. ε' του ν. 4270/2014 (βλ. ΕΛΣυν Ολ. Πρακτικά 1ης Ειδ. Συν. της 17.1.2024, σκ. 9, 1ης Ειδ. Συν. της 14.3.2023, σκ. 9 και εξ αντιδιαστολής ΕΛΣυν Ολ. Πρακτικά 5ης Ειδ. Συν. της 20.12.2021, σκ. 11).

6. Επισημαίνουμε, επίσης, ότι σε κάθε περίπτωση πρέπει να πληρούνται οι απαιτήσεις της διατάξεως του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, ήτοι οι προτεινόμενες διατάξεις να ενταχθούν είτε σε ειδικό συνταξιοδοτικό νομοσχέδιο είτε σε ιδιαίτερο κεφάλαιο νομοσχεδίου περιέχοντος και άλλες ρυθμίσεις, στον δε τίτλο του νομοθετήματος αυτού να γίνει ειδική αναφορά στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις που αυτό περιλαμβάνει (ΕΛΣυν Ολ. Πρακτικά 2ης Ειδ. Συν. της 6.4.2026, 1ης Ειδ. Συν. της 11.2.2026, 7ης Ειδ. Συν. της 8.12.2025, 6ης Ειδ. Συν. της 8.12.2025, 5ης Ειδ. Συν. της 17.11.2025, 4ης Ειδ. Συν. της 21.7.2025, 3ης Ειδ. Συν. της 21.7.2025, 2ης Ειδ. Συν. της 31.3.2025, 2ης Ειδ. Συν. της 12.6.2024, 1ης Ειδ. Συν. της 17.1.2024, 6ης Ειδ. Συν. της 22.11.2023, 4ης Ειδ. Συν. της 27.9.2023, 3ης Ειδ. Συν. της 3.4.2023, 1ης Ειδ. Συν. της 14.3.2023, 5ης Ειδ. Συν. της 12.12.2022, 4ης Ειδ. Συν. της 3.11.2022, 2ης Ειδ. Συν. της 17.3.2021, κ.ά.).

7. Με τις προαναφερθείσες διατάξεις του ν. 1977/1991, θεσπίζεται ειδική ευνοϊκή συνταξιοδοτική μεταχείριση για τον δημόσιο πολιτικό ή στρατιωτικό υπάλληλο, -κατόπιν δε θανάτου αυτού των δικαιούμενων σύνταξης, χήρας και ανήλικων τέκνων του- ο οποίος κατέστη ανίκανος είτε κατά την εκτέλεση υπηρεσίας που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο (ειδικά δε για τον στρατιωτικό εφόσον πληρούται και η αρνητική προϋπόθεση περί μη μετατάξεώς του για την ανωτέρω αιτία σε ειδικές καταστάσεις διαθεσιμότητας, αποστρατείας ή υπηρεσίας γραφείου συνεπεία της περπαγωγής του σε κατάσταση πλήρους ανικανότητας) είτε συνεπεία δολοφονικής σε βάρος του επίθεσης από μεμονωμένα άτομα ή ομάδες μη τρομοκρατικές κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του ή λόγω της ιδιότητάς του ως εν ενεργεία ή συνταξιούχου δημοσίου υπαλλήλου ή στρατιωτικού, του οποίου η ανικανότητα προς εργασία είναι απότοκος της, κατά τα ανωτέρω, βίαιης και επιθετικής εναντίον του πράξης (βλ. ΕΛΣυν Ολ. 2157/2006, 1439/2001, 726/1999). Όπως έχει κριθεί (ΕΛΣυν Ολ. 1996/2016, 2221/2014, 1116/2003, 2157/2006, 127/1999), η έννοια της «υπηρεσίας που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο», η οποία είναι νομική (ΕΛΣυν Ολ. 2221/2014), εμπεριέχει υπηρεσία, η οποία από τη φύση της, υπό το σύνολο των αντικειμενικών συνθηκών που τη συνοδεύουν και ανεξάρτητα από απρόοπτα συμβάντα, ενέχει στη συγκεκριμένη περίπτωση αυξημένες πιθανότητες επέλευσης κινδύνου (πέραν του συνήθους) για τη ζωή, την

υγεία ή τη σωματική ακεραιότητα όσων την εκτελούν, με τον οποίο (κίνδυνο) είναι άρρηκτα συνυφασμένη, χωρίς να είναι δυνατή η εκ των προτέρων λήψη αποτελεσματικών μέτρων ασφαλείας ή προστασίας έναντι του κινδύνου αυτού [βλ. και αιτιολογική έκθεση του άρθρου 1 του ν. 1977/1991 όπου και ενδεικτική (ΕΛΣυν Ολ. 2221/2014) αναφορά σε ιπταμένους, εργαζομένους σε στρώση ναρκοπεδίων εξουδετέρωση εκρηκτικών μηχανισμών, ή ασχολούμενους με την κατάσβεση πυρκαϊών κ.λπ.].

8. Με τις προτεινόμενες διατάξεις, ως αναφέρθηκε και ανωτέρω, επιδιώκεται η επέκταση του ρυθμιστικού πεδίου της ειδικής ευνοϊκής συνταξιοδοτικής μεταχείρισης των προσώπων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του ν. 1977/1991 και συναφώς και στις εξαιρούμενες από την εφαρμογή του ν. 4387/2016 κατηγορίες προσώπων της παρ. 3 του άρθρου 4 του τελευταίου νόμου, δια της ρητής συμπερίληψης, σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στην οικεία αιτιολογική έκθεση, στην έννοια της υπηρεσίας που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο της δράσης πολιτικών και στρατιωτικών υπαλλήλων που, κατά την εκτέλεση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων, συμμετέχουν σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων ή φυσικών καταστροφών ή υγειονομικής ή άλλης κρίσης. Αν και κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής, η δράση σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις, καθ' ο μέρος αυτές αφορούν στην αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων (με την κατωτέρω αναφερόμενη για τα φαινόμενα αυτά παρατήρηση), φυσικών καταστροφών και υγειονομικών κρίσεων, ενέχει αυξημένη πιθανότητα επέλευσης κινδύνου για τη ζωή, την υγεία και την ασφάλεια των συμμετεχόντων σε αυτές και συνεπώς θα ηδύνατο να θεωρηθεί ότι εντάσσεται ως έννοια είδους στην ευρύτερη έννοια της υπηρεσίας που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο, εντούτοις η ρητή συμπερίληψη από το νομοθέτη της ανωτέρω περίπτωσης στο ρυθμιστικό πεδίο των διατάξεων των άρθρων 1 και 3 του ν. 1977/1991, μέσω της προτεινόμενης ρύθμισης, ως μιας νέας περίπτωσης υπηρεσίας που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο, θα μπορούσε να θεωρηθεί δικαιολογημένη, υπό την επιφύλαξη των κατωτέρω αναφερόμενων επισημάνσεων (σκέψη 10), ενόψει της στενής ερμηνείας των συνταξιοδοτικών διατάξεων που εισάγουν εξαιρετική συνταξιοδοτική μεταχείριση και προς θεραπεία δημόσιου σκοπού.

9. Στην αιτιολογική έκθεση της υπό επεξεργασία ρύθμισης εκτίθεται ότι βασικό στόχο της αποτελεί η αυξημένη συνταξιοδοτική προστασία πολιτικών και στρατιωτικών υπαλλήλων που λόγω της, κατ' εκτέλεση υπηρεσίας συμμετοχής τους, σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις με σκοπό την αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων ή φυσικών καταστροφών ή υγειονομικής ή άλλης κρίσης, υφίστανται μόνιμη αναπηρία σε ποσοστό τουλάχιστον 65%, καθώς και η προστασία των οικογενειών τους, εφόσον οι ανωτέρω αποβιώνουν εξ αιτίας της εν λόγω συμμετοχής. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται να ενταχθεί ρητώς στο εννοιολογικό περιεχόμενο της «υπηρεσίας που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο» σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 1977/1991 και ειδικότερα, ως «δράση σε

κατάσταση αυξημένου κινδύνου», σύμφωνα με την οικεία έκθεση, η συμμετοχή σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις με σκοπό την αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων ή φυσικών καταστροφών ή υγειονομικής ή άλλης κρίσης. Συνακόλουθα, με την προτεινόμενη διάταξη ορίζεται ότι σε περίπτωση που υπάρξει θάνατος των συμμετεχόντων ή μόνιμη αναπηρία αυτών, λόγω της κατ' εκτέλεση υπηρεσίας, συμμετοχής τους στις ανωτέρω αναφερόμενες ανθρωπιστικές επιχειρήσεις, αντιμετωπίζονται συνταξιοδοτικά όπως οι αντίστοιχοι θανόντες ή παθόντες σε διατεταγμένη υπηρεσία που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο και ένεκα ταύτης. Ειδικότερα, διευκρινίζεται ότι τα μέλη της οικογένειας των θανόντων τα οποία καθίστανται συνταξιούχοι κατά μεταβίβαση, είναι τα αναφερόμενα στις διατάξεις των άρθρων 5 και 31 του ΣΚ, λαμβανομένης υπόψη και της διατάξεως του άρθρου 11 παρ. 2 του ν. 2084/1992 (Α' 165). Ομοίως εφαρμοστέες είναι και οι διατάξεις του άρθρου 269 του ν. 5222/2025 (Α' 134), με τις οποίες προστέθηκε νέα παράγραφος 17Α στο άρθρο 8 του ν. 2592/1998 (Α' 57) και με τις οποίες προβλέπεται η δυνατότητα των γονέων του θανόντος άγαμου ή εν χηρεία ή διαζευγμένου και άτεκνου υπαλλήλου/στρατιωτικού, ο οποίος υπαγόταν στο καθεστώς του ν. 2084/1992 και απεβίωσε σε διατεταγμένη υπηρεσία που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο και εξαιτίας αυτής, να επιλέξουν αντί του εφάπαξ οικονομικού βοηθήματος του άρθρου 8 παρ. 17 του ν. 2592/1998, την απονομή σε αυτούς σύνταξης, ίσης με το ήμισυ της σύνταξης που θα εδικαιούτο ο θανών αν ζούσε. Περαιτέρω, στην αιτιολογική έκθεση αναφέρεται ότι οι παθόντες, λόγω συμμετοχής, κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους, στις αναφερόμενες στην προτεινόμενη ρύθμιση ανθρωπιστικές επιχειρήσεις, δικαιούνται του, προβλεπόμενου στη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 3 του ν. 1977/1991, επιδόματος ανικανότητας.

10. Ο νομοθέτης, στο πλαίσιο της ρυθμιστικής εξουσίας που διαθέτει να μεταβάλει για το μέλλον κείμενες συνταξιοδοτικές διατάξεις, προκρίνει τη ρύθμιση της εν λόγω βιοτικής σχέσης, δια της εισαγωγής νέας, ειδικής προς τούτο εξαιρετικής διατάξεως, σύμφωνα με την οποία η συμμετοχή πολιτικών ή στρατιωτικών υπαλλήλων σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις με σκοπό την αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων ή φυσικών καταστροφών ή υγειονομικής ή άλλης κρίσης, θεωρείται εκτέλεση υπηρεσίας η οποία ενέχει a priori αυξημένες πιθανότητες επέλευσης κινδύνου και συνεπώς χρήζει ειδικής προστασίας. Ωστόσο, ο τρόπος διατύπωσης της προτεινόμενης διατάξεως χρήζει βελτιώσεως δοθέντος ότι παρουσιάζει σοβαρές νομοτεχνικές και ερμηνευτικές αδυναμίες, οι οποίες δεν συνάδουν με την αρχή της καλής νομοθέτησης, της ασφάλειας δικαίου, καθώς και της σαφήνειας και της προβλεψιμότητας των κανόνων δικαίου. Πιο συγκεκριμένα, δεν προσδιορίζεται ούτε στην εν λόγω ρύθμιση, ούτε με παραπομπή σε άλλη διάταξη νόμου η έννοια της «ανθρωπιστικής επιχείρησης με σκοπό την αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων ή φυσικών καταστροφών ή υγειονομικής κρίσης», με αποτέλεσμα να δημιουργείται ασάφεια και αοριστία ως προς τις

περιπτώσεις που εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο της διατάξεως. Επιπλέον, η διατύπωση «αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων» δεν αποδίδει με ακρίβεια το αντικείμενο των επιχειρήσεων στις οποίες φαίνεται να αναφέρεται η διάταξη. Τα φυσικά φαινόμενα συνιστούν εκδηλώσεις -φυσικών διεργασιών και δεν συνεπάγονται κατ' ανάγκη την επέλευση καταστροφής και συνακόλουθα την ενεργοποίηση μηχανισμών έκτακτης ανάγκης με αντικείμενο την επιχειρησιακή αντιμετώπισή τους. Αντικείμενο των σχετικών επιχειρήσεων είναι, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής, η πρόληψη ή η αντιμετώπιση των κινδύνων και των συνεπειών που προκαλούνται από τα φυσικά φαινόμενα ή η διαχείριση των καταστάσεων φυσικής καταστροφής. Υπό την έννοια αυτή, η χρησιμοποιούμενη διατύπωση δεν αποδίδει με σαφήνεια το πραγματικό πεδίο εφαρμογής της ρύθμισης και συνεπώς πρέπει να διευκρινισθεί περαιτέρω. Η επέκταση δε της ρύθμισης αυτής σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση «άλλης κρίσης», η έννοια της οποίας ουδόλως προσδιορίζεται και στην οποία (έννοια) δύναται να υπαχθεί απροσδιόριστος αριθμός καταστάσεων (όπως μεταναστευτικές, προσφυγικές, περιβαλλοντικές κ.α. κρίσεις) και υποκειμένων, διευρύνει ασαφώς την κανονιστική εμβέλεια της διατάξεως, ενώ απαιτεί, κάθε φορά, εξειδίκευση των πραγματικών καταστάσεων που συνιστούν «άλλη κρίση», συγκρίσιμης βαρύτητας με κρίση φυσικής καταστροφής ή υγειονομική κρίση, ώστε οι καταστάσεις αυτές, ως περιπτώσεις, να υπάγονται στο ρυθμιστικό πεδίο της εν λόγω διατάξεως. Συναφώς, για λόγους νομοτεχνικής σαφήνειας και ασφάλειας δικαίου, στο μέτρο που δεν εξειδικεύεται, κρίνεται σκόπιμη η απαλοιφή του όρου «άλλη κρίση» από τη διάταξη. Περαιτέρω, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι στην αιτιολογική έκθεση της προτεινόμενης ρύθμισης αναφέρεται η περίπτωση του δυστυχήματος της ελληνικής στρατιωτικής αποστολής ανθρωπιστικής βοήθειας στην περιοχή Marawa της Ανατολικής Λιβύης στις 17.9.2023, στο οποίο έχασαν τη ζωή τους τρία στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, θα πρέπει να διευκρινιστεί εάν στο πεδίο εφαρμογής της ρύθμισης εμπίπτουν ανθρωπιστικές επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση κρίσεων εντός και εκτός της Ελληνικής επικράτειας. Επιπλέον, δεν εξειδικεύονται τα αρμόδια συνταξιοδοτικά όργανα καθώς και η διαδικασία για την εξακρίβωση των περιστάσεων του παθήματος/συμβάντος των πολιτικών και στρατιωτικών υπαλλήλων και τη σχέση αυτού με την υπηρεσία που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο (βλ. ενδεικτικά ΕλΣυν Ολ. 1996/2016 σκ. 10, III Τμ. 1039/2006, 1769/2008, 2617/2011). Επιπροσθέτως, πρέπει να διευκρινιστούν οι ειδικότεροι λόγοι - ανάγκες που υποχρεώνουν τον νομοθέτη να προσδώσει αναδρομική ισχύ στις προτεινόμενες διατάξεις, ήτοι από την 1.1.2023. Συνακόλουθα, κατά τη γνώμη μας, δοθέντος ότι οι υπό γνωμοδότηση διατάξεις αρκούνται μόνο στην παραπομπή στις διατάξεις των άρθρων 1 και 3 του ν. 1977/1991, δημιουργούνται ερμηνευτικές ασάφειες, καθιστώντας αμφίβολη και δυσχερή την πρακτική εφαρμογή των προτεινόμενων ρυθμίσεων από τη συνταξιοδοτική διοίκηση. Ως εκ τούτου, για

λόγους, ασφάλειας, σαφήνειας και προβλεψιμότητας ενδείκνυται να προσδιοριστούν ειδικώς τα αμέσως προαναφερόμενα ζητήματα του εν λόγω σχεδίου άρθρου.

11. Παρατηρούμε, τέλος, ότι συνεχίζεται η τάση του συνταξιοδοτικού νομοθέτη να θεσπίζει συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις με τρόπο αποσπασματικό, γεγονός που δεν συνάδει με τις αρχές της καλής νομοθέτησης και δεν διασφαλίζει την τήρηση στο συνταξιοδοτικό δίκαιο αρχών του κράτους δικαίου ως η ισότητα μεταχείρισης όμοιων περιπτώσεων (ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 2ης Ειδ. Συν. της 6.4.2026, 3ης Ειδ. Συν. της 3.4.2023).

Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, υπό τις ως άνω επιφυλάξεις και τις προτεινόμενες νομοτεχνικές παρατηρήσεις-βελτιώσεις (σκέψεις 5, 8 και 10), προτείνουμε όπως η Ολομέλεια του Σώματος γνωμοδοτήσει θετικώς επί της ρυθμίσεως της εισαγόμενης, συνταξιοδοτικού περιεχομένου, διάταξης.»

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Ο Σύμβουλος Δημήτριος Κοκοτσίης, που ορίστηκε από την Πρόεδρο εισηγητής, αναφέρθηκε αναλυτικά στο περιεχόμενο της υπό γνωμοδότηση διάταξης, με έμφαση στα σημαντικότερα ζητήματα που ανέκυψαν κατά την επεξεργασία της.

Επακολούθησε συζήτηση μεταξύ των μελών της Ολομέλειας, τα οποία ενέκριναν την κάτωθι γνωμοδότηση.

Η γνωμοδότηση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου

Ι. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1. Το παρόν σχέδιο διάταξης παραδεκτώς εισάγεται προς γνωμοδότηση ενώπιον της Ολομέλειας (Α' Θερινό Τμήμα) του Ελεγκτικού Συνεδρίου [βλ. άρθρο 18 παρ. 6 του ν. 4820/2021 «Οργανικός Νόμος του Ελεγκτικού Συνεδρίου (...)», Α' 130, καθώς και Πρακτικά της 5^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 17^{ης} Ιουλίου 2026 (Β' Θερινό Τμήμα)], καθότι επί παρεμφερούς σχεδίου διάταξης έχει ήδη γνωμοδοτήσει η Μείζων Ολομέλεια του Δικαστηρίου με τα Πρακτικά της 3^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της 25^{ης} Μαΐου 2026 (κατόπιν του Α.Π.: 50175 ΕΞ 2026 κοινού εγγράφου του Υπουργού και του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, βλ. το παρόν Α.Π.: 116755

ΕΞ 2026 διαβιβαστικό έγγραφο καθώς και σελ. 2 των Πρακτικών της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 25ης Μαΐου 2026). Με την παρούσα γνωμοδότηση, η Ολομέλεια εξετάζει προεχόντως το ζήτημα αν και σε ποιον βαθμό ενσωματώθηκαν, στην προς γνωμοδότηση διάταξη, οι παρατηρήσεις που είχαν διατυπωθεί στα προαναφερθέντα Πρακτικά της Μείζονος Ολομέλειας (πρβλ. Πρακτικά της 3^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 4^{ης} Νοεμβρίου 2024 σκ. 1-4).

II. Γενικές παρατηρήσεις

2. Η Ολομέλεια, προς αποφυγή επαναλήψεων, παραπέμπει στις γενικές παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν με τα Πρακτικά της 3^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 25^{ης} Μαΐου 2026 σκ. 6-14. Υπενθυμίζει ιδίως ότι, κατά το άρθρο 73 παρ. 2 εδάφιο τελευταίο του Συντάγματος, τα συνταξιοδοτικά νομοσχέδια απαιτείται να είναι ειδικά, ενώ δεν επιτρέπεται κατ' αρχήν η παρείσφρηση συνταξιοδοτικών διατάξεων σε μη ειδικό νόμο, νόμο, δηλαδή, που αποσκοπεί στη ρύθμιση άλλων θεμάτων, μη συνταξιοδοτικών. Στην επιταγή αυτή του Συντάγματος συμμορφώνεται ο νομοθέτης και όταν οι θεσπιζόμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις ενταχθούν σε ιδιαίτερο κεφάλαιο νομοσχεδίου περιέχοντος και άλλες ρυθμίσεις, προσέτι δε, στον τίτλο του νομοθετήματος αυτού, γίνει ειδική αναφορά στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις που αυτό περιλαμβάνει.

III. Ειδικές παρατηρήσεις σε σχέση με τα τροποποιηθέντα σημεία της διάταξης και της συνοδής Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης (ΑΣΥΡ)

3. Το κείμενο της προς γνωμοδότηση διάταξης, όπως αυτή είχε υποβληθεί αρχικά ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου, και έτυχε επεξεργασίας από την Ολομέλεια, όπως οι σχετικές επισημάνσεις της αποτυπώθηκαν στα ως άνω Πρακτικά της 3^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 25^{ης} Μαΐου 2026, είχε ως εξής:

«1. Οι διατάξεις των άρθρων 1 και 3 του ν. 1977/1991 (Α' 185), εφαρμόζονται και για τους δημόσιους πολιτικούς και στρατιωτικούς υπαλλήλους, που κατ' εκτέλεση υπηρεσίας αφυπηρετούν ή αποστρατεύονται επειδή υπέστησαν μόνιμη αναπηρία εξαιτίας της συμμετοχής τους σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις σε εμπόλεμες χώρες ή σε χώρες που υφίσταται εμφύλια σύρραξη, καθώς και στην οικογένεια όσων αποβιώνουν εξαιτίας της συμμετοχής αυτής.

2. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού ισχύουν από 1.1.2023.»

4. Στα Πρακτικά της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 25ης Μαΐου 2026 διαλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «[...] 16. Ωστόσο, οι υπό επεξεργασία ρυθμίσεις, σε συνδυασμό με τα

αναφερόμενα στην αιτιολογική τους έκθεση, πέραν της ρητής αναφοράς στην εν λόγω δράση, όπως αυτή εκτίθεται στην αμέσως προηγούμενη παράγραφο, δεν εξειδικεύουν: [...] β) το βαθμό ανικανότητας για εργασία (πλήρης ή μερική ανικανότητα) καθώς και το ποσοστό της μόνιμης αναπηρίας που πρέπει να έχουν υποστεί οι πολιτικοί και στρατιωτικοί υπάλληλοι – πρώτη κατηγορία δικαιούχων, ώστε να τους κανονιστεί σύνταξη, επισημαίνεται δε ότι στις μέχρι τούδε κατηγορίες προσώπων που εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής του ν. 1977/1991 (παθόντες κατά την εκτέλεση υπηρεσίας που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο ή συνεπεία δολοφονικής επίθεσης) απαιτείται τα πρόσωπα αυτά να καθίστανται πλήρως ανάκαμα για εργασία και συνακόλουθα, βάσει και του άρθρου 3 του ν. 1977/1991, το ποσοστό αναπηρίας αυτών να υπερβαίνει το 65%, [...] 20. Εξάλλου, μία νομοτεχνικής φύσεως επισήμανση αφορά τη θέση στην οποία τίθεται η φράση «κατ' εκτέλεση υπηρεσίας» εντός του κειμένου του υπό επεξεργασία σχεδίου άρθρου. Προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν μελλοντικές ερμηνευτικές δυσχέρειες και σε αρμονία με τα διαλαμβανόμενα στην αιτιολογική σκέψη αυτού, προτείνεται η εξής διατύπωση της πρώτης παραγράφου του εν λόγω σχεδίου άρθρου: «1. Οι διατάξεις των άρθρων 1 και 3 του ν. 1977/1991 (Α' 185), εφαρμόζονται και για τους δημόσιους πολιτικούς και στρατιωτικούς υπαλλήλους, που αφυπηρετούν ή αποστρατεύονται επειδή υπέστησαν μόνιμη αναπηρία εξαιτίας της συμμετοχής τους, κατ' εκτέλεση υπηρεσίας, σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις σε εμπόλεμες χώρες ή σε χώρες που υφίσταται εμφύλια σύρραξη, καθώς και στην οικογένεια όσων αποβιώνουν εξαιτίας της συμμετοχής αυτής.». Με την ως άνω προτεινόμενη διατύπωση ορίζεται επακριβώς ότι, προκειμένου οι σχετικές κατηγορίες δικαιούχων να τύχουν συνταξιοδότησης από το Δημόσιο, θα πρέπει να συμμετείχαν στις εν λόγω ανθρωπιστικές επιχειρήσεις κατά την εκτέλεση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων. [...]

5. Η Ολομέλεια παρατηρεί εν προκειμένω ότι με τις τροποποιήσεις του κειμένου της υπό γνωμοδότηση διάταξης έχουν αρθεί οι ασάφειες που εντοπίζονταν στην προπαρατεθείσα σκέψη 16.β των Πρακτικών της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 25ης Μαΐου 2026, καθόσον προσδιορίζεται το ποσοστό της μόνιμης αναπηρίας, ανερχόμενο σε ποσοστό τουλάχιστον εξήντα πέντε τοις εκατό (65%), ενώ περαιτέρω έχει τηρηθεί η νομοτεχνική παρατήρηση της σκέψης 20 των ως άνω Πρακτικών.

6. Το σημείο Α.2 της προϋφιστάμενης ΑΣΥΡ «Αιτιολογική έκθεση – γιατί αποτελεί πρόβλημα;» είχε ως εξής: «Η συμμετοχή σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις σε χώρες που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση ή σε χώρες που υπάρχει εμφύλια σύρραξη, λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών που υφίστανται στις χώρες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ως δράση σε κατάσταση αυξημένου κινδύνου. Συνακόλουθα, με τις προτεινόμενες διατάξεις ορίζεται ότι σε περίπτωση που υπάρξει θάνατος των συμμετεχόντων ή μόνιμη αναπηρία αυτών, λόγω και κατ'

εκτέλεση υπηρεσίας, συμμετοχής τους στις ανθρωπιστικές επιχειρήσεις αυτές, αντιμετωπίζονται συνταξιοδοτικά όπως οι αντίστοιχοι θανόντες ή παθόντες σε διατεταγμένη υπηρεσία που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο και ένεκα ταύτης.» Το αντίστοιχο σημείο της επικαιροποιημένης ΑΣΥΡ έχει ως εξής: «Η συμμετοχή σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις με σκοπό την αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων ή φυσικών καταστροφών ή υγειονομικής ή άλλης κρίσης, όπως η περίπτωση συμμετοχής στρατιωτικών που απεβίωσαν στις 17 Σεπτεμβρίου 2023 στη περιοχή Marawa της Ανατολικής Λιβύης, πρέπει να θεωρηθεί ως δράση σε κατάσταση αυξημένου κινδύνου. Συνακόλουθα, με τις προτεινόμενες διατάξεις ορίζεται ότι σε περίπτωση που προκληθεί θάνατος των συμμετεχόντων ή μόνιμη αναπηρία αυτών, εξαιτίας συμμετοχής τους, κατ' εκτέλεση υπηρεσίας, στις ανθρωπιστικές επιχειρήσεις αυτές, τα εν λόγω πρόσωπα αντιμετωπίζονται συνταξιοδοτικά όπως οι αντίστοιχοι θανόντες ή παθόντες σε διατεταγμένη υπηρεσία που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο και ένεκα ταύτης.»

7. Εξάλλου, το σημείο Α.14 της προϋφιστάμενης ΑΣΥΡ «Αιτιολογική έκθεση – Σύνοψη στόχων κάθε άρθρου» είχε ως εξής: «Η συμμετοχή σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις σε χώρες που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση ή σε χώρες που υπάρχει εμφύλια σύρραξη, λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών που υφίστανται στις χώρες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ως δράση σε κατάσταση αυξημένου κινδύνου. Συνακόλουθα, με τις προτεινόμενες διατάξεις ορίζεται ότι σε περίπτωση που υπάρξει θάνατος των συμμετεχόντων ή μόνιμη αναπηρία αυτών, λόγω και κατ' εκτέλεση υπηρεσίας, συμμετοχής τους στις ανθρωπιστικές επιχειρήσεις αυτές, αντιμετωπίζονται συνταξιοδοτικά όπως οι αντίστοιχοι θανόντες ή παθόντες σε διατεταγμένη υπηρεσία που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο και ένεκα ταύτης.» Το αντίστοιχο σημείο της νέας επικαιροποιημένης ΑΣΥΡ έχει ως εξής: «[...] Η συμμετοχή σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις με σκοπό την αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων ή φυσικών καταστροφών ή υγειονομικής ή άλλης κρίσης, όπως η περίπτωση συμμετοχής στρατιωτικών που απεβίωσαν στις 17 Σεπτεμβρίου 2023 στη περιοχή Marawa της Ανατολικής Λιβύης, πρέπει να θεωρηθεί ως δράση σε κατάσταση αυξημένου κινδύνου. Συνακόλουθα, με τις προτεινόμενες διατάξεις ορίζεται ότι σε περίπτωση που προκληθεί θάνατος των συμμετεχόντων ή μόνιμη αναπηρία αυτών, εξαιτίας συμμετοχής τους, κατ' εκτέλεση υπηρεσίας, στις ανθρωπιστικές επιχειρήσεις αυτές, τα εν λόγω πρόσωπα αντιμετωπίζονται συνταξιοδοτικά όπως οι αντίστοιχοι θανόντες ή παθόντες σε διατεταγμένη υπηρεσία που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο και ένεκα ταύτης. Η αντιμετώπιση με ταυτόσημο τρόπο είναι καθολική και περιλαμβάνει την εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 17Α του άρθρου 8 του ν. 2592/1998 (Α' 57), όπως αυτές θεσπίστηκαν με το άρθρο 269 του ν. 5222/2025 (Α' 134) και την καταβολή του επιδόματος της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 1977/1991 (Α' 185), τα δε μέλη των οικογενειών που καθίστανται κατά μεταβίβαση συνταξιούχοι είναι αυτά των

κείμενων διατάξεων των άρθρων 5 και 31 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007, Α' 210), λαμβανομένων υπόψη και των διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 11 του ν. 2084/1992 (Α' 165).»

8. Στα Πρακτικά της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 25ης Μαΐου 2026 διαλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «[...] 16. Ωστόσο, οι υπό επεξεργασία ρυθμίσεις, σε συνδυασμό με τα αναφερόμενα στην αιτιολογική τους έκθεση, πέραν της ρητής αναφοράς στην εν λόγω δράση, όπως αυτή εκτίθεται στην αμέσως προηγούμενη παράγραφο, δεν εξειδικεύουν: [...] δ) τα μέλη της οικογένειας των θανόντων τα οποία καθίστανται συνταξιούχοι και τον τρόπο που αυτά θα συνταξιοδοτηθούν ή άλλως αποζημιωθούν, ενόψει και των διατάξεων του άρθρου 269 του ν. 5222/2025, με τις οποίες προστέθηκε νέα παρ. 17Α στο άρθρο 8 του ν. 2592/1998 και προβλέπεται δυνατότητα των γονέων του θανόντος άγαμου ή εν χηρεία ή διαζευγμένου και άτεκνου υπαλλήλου/στρατιωτικού, ο οποίος υπαγόταν στο καθεστώς του ν. 2084/1992 και απεβίωσε σε διατεταγμένη υπηρεσία που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο και εξαιτίας αυτής, να επιλέξουν αντί του εφάπαξ οικονομικού βοηθήματος του άρθρου 8 παρ. 17 του ν. 2592/1998, την απονομή σε αυτούς σύνταξης, ίσης με το ήμισυ της σύνταξης που θα εδικαιούτο ο θανών αν ζούσε [...] ε) τους ειδικότερους λόγους – ανάγκες που υποχρεώνουν τον νομοθέτη να προσδώσει αναδρομική ισχύ στις προτεινόμενες διατάξεις, ήτοι από την 1.1.2023. [...] 18. Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι στο άρθρο 1 του ν. 1977/1991, στο οποίο και παραπέμπει η προτεινόμενη ρύθμιση, περιλαμβάνεται παράγραφος 3 σύμφωνα με την οποία τα πρόσωπα που καθίστανται πλήρως ή μερικώς ανίκανα για την άσκηση των καθηκόντων τους δικαιούνται και του επιδόματος ανικανότητας της παρ. 3 του άρθρου 2 του εν λόγω νόμου. Δεδομένου ότι η προτεινόμενη ρύθμιση αφενός παραπέμπει μόνο στα άρθρα 1 και 3 του ν. 1977/1991 και όχι στο άρθρο 2 αυτού (όπου στην παρ. 3 αυτού ρυθμίζονται τα σχετικά με την καταβολή και επιδόματος ανικανότητας), αφετέρου στην παρ. 3 του άρθρου 1 αυτού προβλέπεται η καταβολή τέτοιου επιδόματος, ενώ στην οικεία αιτιολογική έκθεση δεν υφίσταται καμία αναφορά στο επίδομα αυτό, δημιουργείται ερμηνευτική ασάφεια για το αν οι παθόντες, λόγω συμμετοχής, κατά την εκτέλεση υπηρεσίας, σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις σε χώρες που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση ή σε χώρες που υφίσταται εμφύλια σύρραξη, δικαιούνται του επιδόματος αυτού (βλ. σε κάθε περίπτωση άρθρο 54 Α του π.δ. 169/2007 για επιδόματα νόσου και ανικανότητας των υπαγομένων στην παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016 προσώπων). [...]»

9. Η Ολομέλεια παρατηρεί ότι η νέα διατύπωση του σημείου Α.2 της ΑΣΥΡ, καθώς και η διατύπωση του σημείου Α.14 της επικαιροποιημένης ΑΣΥΡ, όπως ανωτέρω παρατέθηκαν (βλ. σκέψεις 6 και 7), αίρουν τις διαπιστωθείσες ασάφειες που αναφέρονται στη σκέψη 8 της παρούσας.

10. Ωστόσο, η Ολομέλεια διαπιστώνει ότι δεν έχουν ενσωματωθεί, στην προς γνωμοδότηση διάταξη και τη συνοδή ΑΣΥΡ, οι εξής παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν στα Πρακτικά της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 25ης Μαΐου 2026: 1) περί των αρμόδιων συνταξιοδοτικών οργάνων και της διαδικασίας για την εξακρίβωση των περιστάσεων του παθήματος/συμβάντος και τη σχέση αυτού με την υπηρεσία που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο (βλ. σκ. 16.α. των προαναφερθέντων Πρακτικών), 2) περί του ύψους του συντάξιμου μισθού που θα ληφθεί υπόψη για τον κανονισμό σύνταξης και για τις δύο κατηγορίες εν δυνάμει δικαιούχων (πολιτικοί και στρατιωτικοί υπάλληλοι ή μέλη των οικογενειών τους, βλ. σκ. 16.γ των προαναφερθέντων Πρακτικών) και 3) περί της προσήκουσας τεκμηρίωσης της εκτιμώμενης δαπάνης (βλ. σκ. 19 των προαναφερθέντων Πρακτικών).

11. Επί των ανωτέρω ζητημάτων, και στο πλαίσιο της προβλεπόμενης διαβούλευσης (άρθρο 56-παρ. 1 του ν. 4820/2021) με την αρμόδια Διεύθυνση Εισοδηματικής Πολιτικής του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, και της παροχής διευκρινίσεων (βλ. το αρ. πρωτ.: 125802 ΕΙ 2026/31.7.2026 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου), στο από 4.8.2026 απαντητικό μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ο Προϊστάμενος κ.α.α. του Β' Τμήματος Συνταξιοδοτικής Πολιτικής της ανωτέρω Διεύθυνσης διαλαμβάνει τα εξής: Ως προς τις ζητούμενες διευκρινίσεις υπό α/α 1 & 2: Όπως αναγράφεται στο πεδίο 14 της ΑΣΥΡ, με τις προτεινόμενες διατάξεις ορίζεται ότι σε περίπτωση που προκληθεί θάνατος των συμμετεχόντων ή μόνιμη αναπηρία αυτών εξαιτίας της συμμετοχής τους, κατ' εκτέλεση υπηρεσίας, σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις, τα πρόσωπα αυτά αντιμετωπίζονται συνταξιοδοτικά όπως οι αντίστοιχοι θανόντες ή παθόντες σε διατεταγμένη υπηρεσία που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο και ένεκα ταύτης, η δε αντιμετώπιση κατά τρόπο ταυτόσημο είναι καθολική, περιλαμβάνει δηλαδή το σύνολο των συνταξιοδοτικών παραμέτρων των προσώπων με τα οποία εξομοιώνονται. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, τα αρμόδια συνταξιοδοτικά όργανα και η διαδικασία για την εξακρίβωση των περιστάσεων του παθήματος/συμβάντος είναι ίδια με τα ισχύοντα για τις περιπτώσεις θανόντων ή παθόντων σε διατεταγμένη υπηρεσία που συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο και ένεκα ταύτης, ο δε συντάξιμος μισθός που θα λαμβάνεται υπόψη για τον κανονισμό της σύνταξης των δικαιούχων είναι ο μισθός που λαμβάνεται υπόψη για τον κανονισμό της σύνταξης των προσώπων με τα οποία εξομοιώνονται, όπως αυτός έχει διαμορφωθεί μετά τις πρόσφατα ψηφισθείσες διατάξεις του Μέρους Β' του ν. 5313/2026. Ως προς τη ζητούμενη διευκρίνιση υπό α/α 3: Θα μπορούσε λ.χ. να υπάρξει ανθρωπιστική αποστολή για την άμβλυνση των συνεπειών αιφνίδιας αθρόας – ανεξέλεγκτης εισροής προσφύγων ή μεταναστών (μεταναστευτική κρίση). Ως προς τη ζητούμενη διευκρίνιση υπό α/α 4: Η διάταξη έχει διευρυμένο πεδίο εφαρμογής σε σχέση με την προγενέστερη όμοια, το πεδίο εφαρμογής της οποίας περιοριζόταν αποκλειστικά σε “εμπόλεμες

χώρες” και “χώρες που υφίσταται εμφύλια σύρραξη”, εξακολουθεί όμως επί του παρόντος να καλύπτει μόνο την περίπτωση της συμμετοχής των στρατιωτικών που απεβίωσαν στις 17 Σεπτεμβρίου 2023 στη περιοχή Marawa της Ανατολικής Λιβύης, γι’ αυτό και η υποβληθείσα ειδική έκθεση του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος περιέχει την ίδια εκτιμώμενη δαπάνη με εκείνη της προγενέστερης διάταξης. Όπως και για την προηγούμενη διάταξη δεν μπορούσε να γίνει εκτίμηση άλλης, περαιτέρω δαπάνης γιατί τα τυχόν γεγονότα που θα την προκαλέσουν δεν μπορούν να προβλεφθούν, έτσι και σ’ αυτή τη διάταξη δεν μπορούν να προβλεφθούν μελλοντικά γεγονότα για να αναγραφεί περαιτέρω δαπάνη. Δυνητικά, λόγω του διευρυμένου πεδίου εφαρμογής, υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα να υπάρξει κάποια μελλοντική δαπάνη σε σχέση με την προγενέστερη διάταξη.»

12. Ενόψει των προεκτεθέντων, η Ολομέλεια επισημαίνει τα εξής: 1) Οι διευκρινίσεις υπό α/α 1 & 2 που αναφέρονται στην προηγούμενη σκέψη θα μπορούσαν, για λόγους σαφήνειας, να περιληφθούν στην αιτιολογική έκθεση της διάταξης. 2) Σε σχέση με την τεκμηρίωση της εκτιμώμενης δαπάνης, παρατηρείται ότι, αν και το πεδίο εφαρμογής της διάταξης διευρύνεται σε σχέση με την προγενέστερη υποβληθείσα προς γνωμοδότηση διάταξη, επί του παρόντος, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο ως άνω από 4.8.2026 απαντητικό μήνυμα παροχής διευκρινίσεων, η εν λόγω ρύθμιση φαίνεται να καλύπτει μόνο την περίπτωση της συμμετοχής των στρατιωτικών που απεβίωσαν στο συμβάν της 17^{ης} Σεπτεμβρίου 2023 στη περιοχή Marawa της Ανατολικής Λιβύης, γι’ αυτό και η υποβληθείσα ειδική έκθεση του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος περιέχει την ίδια εκτιμώμενη δαπάνη με εκείνη της προγενέστερης διάταξης. Παρατηρείται, ωστόσο, ότι εξακολουθεί να μην αναλύεται, όπως επισήμανε η Ολομέλεια στη σκέψη 19 των Πρακτικών της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της 25ης Μαΐου 2026, ο τρόπος που προέκυψε το ύψος των ποσών της ετήσιας και της εφάπαξ προβλεπόμενης δαπάνης σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού. Επισημαίνεται, περαιτέρω, ότι δοθείσης της διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής της διάταξης και δη από 1.1.2023, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να διευρυνθεί ο κύκλος των εν δυνάμει υπαγόμενων σε αυτήν όχι μόνο ενόψει μελλοντικών περιστατικών, αλλά και για περιστατικά μετά την 1.1.2023. Και ναι μεν αναγνωρίζεται από την Ολομέλεια, ότι ενόψει του περιεχομένου της ρύθμισης παρίσταται δυσχερής η εκτίμηση των δημοσιονομικών συνεπειών για το μέλλον, δοθέντος ότι οι προϋποθέσεις εφαρμογής αυτής συνδέονται με γεγονότα αιφνίδια και απρόβλεπτα, θα μπορούσε ωστόσο να έχει καταρτιστεί μελέτη δημοσιονομικών επιπτώσεων σχετικά με τον κύκλο των εν δυνάμει δικαιούχων βάσει ιστορικών στοιχείων συμμετοχής πολιτικού και στρατιωτικού προσωπικού σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις όπως αυτές που περιγράφονται στην παρούσα διάταξη. 3) Περαιτέρω, δεν υφίσταται ούτε στο κείμενο της διάταξης ούτε στη συνοδή αιτιολογική έκθεση

σαφής οριοθέτηση των εννοιών «ανθρωπιστικές επιχειρήσεις», «φυσικά φαινόμενα», «φυσικές καταστροφές», «υγειονομική κρίση», ενώ και ο όρος «άλλη κρίση» παρίσταται όλως αόριστος. Κατ' αποτέλεσμα, ο αριθμός των εν δυνάμει υπαγόμενων στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διάταξης είναι άδηλος, γεγονός ωστόσο που δεν συνάδει με τις απαιτήσεις της αναγκαίας τεκμηρίωσης προς διασφάλιση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Συνεπώς, πρέπει να οριοθετηθούν με σαφήνεια, είτε μέσω σχετικών ορισμών στο κείμενο της διάταξης είτε με παράθεση επαρκών παραδειγμάτων στην αιτιολογική έκθεση, οι έννοιες «ανθρωπιστικές επιχειρήσεις», «φυσικά φαινόμενα», «φυσικές καταστροφές» και «υγειονομική κρίση». Περαιτέρω, ο όρος «άλλη κρίση» πρέπει, ενόψει και της στενής ερμηνείας των συνταξιοδοτικών διατάξεων, να αντικατασταθεί από άλλες, σαφώς περιγραφόμενες και περιοριστικά αναφερόμενες, περιπτώσεις «κρίσεων», άλλως να απαλειφθεί.

IV. Καταληκτική παρατήρηση

13. Πέραν των όσων διαλαμβάνονται ανωτέρω, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η θέσπιση συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων με τρόπο αποσπασματικό και συγκυριακό (βλ. Πρακτικά της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 25ης Μαΐου 2026 σκ. 21 με περαιτέρω παραπομπές) πλήττει τη συνοχή του ισχύοντος συνταξιοδοτικού νομοθετικού πλαισίου και δεν συνάδει με τις αρχές της καλής νομοθέτησης, ούτε διασφαλίζει τη τήρηση στο συνταξιοδοτικό δίκαιο αρχών του κράτους δικαίου όπως η δημοσιονομική βιωσιμότητα ή η ισότητα μεταχείρισης όμοιων περιπτώσεων.

Μετά το τέλος της συνεδρίασης, η οποία διεξήχθη με τηλεδιάσκεψη, με τη χρήση της επίσημης κρατικής πλατφόρμας e-Presence.gov.gr, σύμφωνα με το άρθρο 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020, συντάχθηκε το παρόν πρακτικό, το οποίο, αφού θεωρήθηκε και εγκρίθηκε από την Πρόεδρο, υπογράφεται από την ίδια και τη Γραμματέα.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
— ΣΩΤΗΡΙΑ ΝΤΟΥΝΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ α.α.
ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Για την ακρίβεια
Η Γραμματέας α.α.

MARIA DANIIL
13/08/2026 14:41
Μαρία Δανιήλ